

є об'єктом адміністративно-правового захисту і водночас виступає об'єктом адміністративних правопорушень у цій галузі. Слід зазначити, що визначення об'єкту правопорушення є досить важливим для його кваліфікації як з точки зору правової теорії, так і юридичної практики.

Об'єкт вищезазваної групи адміністративних проступків досить складний і неоднозначний. Та все ж у системі відносин, які є об'єктом цих проступків, переважають відносини, пов'язані з безпекою цивільної авіації, не дивлячись на те, що поряд з ними такими можуть бути і відносини, пов'язані з дотриманням громадського порядку (скажімо, порушення правил поведінки на повітряному судні – ст. 112), майнові відносини (наприклад, пошкодження аеродромного устаткування (ч.2 ст. 111) та інш.

Чинне вітчизняне законодавство, зокрема ПКУ [1], розрізняє декілька близьких, але неідентичних понять, пов'язаних з безпекою цивільної авіації, а саме це "безпека авіації", "авіаційна безпека", "безпека польотів" та ін. Найбільш широке значення серед них має категорія "безпека авіації", яка складається з безпеки польотів, авіаційної безпеки, екологічної безпеки, економічної та інформаційної безпеки (п. 1 ст. 10 ПКУ). Безпека авіації визначається як стан галузі цивільної авіації, за якого ризик завдання збитків людям чи майну знижується до прийняттого рівня у результаті безперервного процесу визначення рівня небезпеки і керування ним та утримується на такому рівні, або знижується далі, у сферах безпеки польотів, авіаційної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, економічної безпеки та інформаційної безпеки (п. 20 ст. 1 ПКУ). Безпека польотів визначається як стан, за якого ризик шкоди чи ушкодження обмежений до прийнятного рівня (п. 21 ст. 1 ПКУ), а авіаційна безпека – як захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів (п.22 ст. 1 ПКУ). Як бачимо, визначення поняття авіаційної безпеки не досить чітке. На наш погляд, в ПКУ це поняття доцільно було б конкретизувати. Адже з наведених вище визначень важко окреслити коло відносин, які є безпосереднім об'єктом тих чи інших порушень авіаційної безпеки. В законі "Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації" сказано, що основним завданням Програми є здійснення заходів із забезпечення захисту, охорони та безпеки пасажирів, членів екіпажу, авіаційного персоналу, повітряних суден, об'єктів аеропорту та об'єктів радіонавігаційного забезпечення незалежно від їх форм власності та підпорядкованості [2]. Названий перелік заходів захисту авіації здебільшого і визначає зміст поняття "авіаційна безпека", не вичерпуючи його. Досить аргументова-

ними є визначення поняття безпеки польотів окремими науковцями. Зокрема, А.О. Собакарь визначає це поняття як "стан захищеності елементів (суб'єктів) авіаційно-транспортної системи, діючих для задоволення потреб суспільства в авіаційних роботах та перевезеннях, при якому забезпечується своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз безпеці польотів, а при їх наявності або виникненні виключається можливість заподіяння шкоди від них" [3].

Отже, видовим об'єктом адміністративних правопорушень у галузі повітряного транспорту є суспільні відносини, що складаються в процесі функціонування авіаційних підприємств, установ та інших об'єктів цивільної авіації, забезпечення встановленого порядку управління у цій галузі, дотримання в цій галузі різноманітних правил і насамперед правил, пов'язаних з безпекою цивільної авіації.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. //ВВР України.– 2011.– № 48-49.– Ст. 536.
2. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 20 лютого 2003 р. //ВВР України.– 2003.– № 17.– Ст. 140.
3. А.О. Собакарь. Безпека польотів на авіаційному транспорті: категоріально-правовий аналіз. /А.О. Собакарь. //Форум права.– 2011.– №1.– 931-938. [Ел. ресурс].– Режим доступу: <http://www.pbuv.gov.ua/e-journals/FP>.

УДК 342.95:343.137.5(043.2)

Гончарук С.Т.,
к.ю.н., професор,
Слесар І.В.,
студентка,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЗАХОДАХ ДЕРЖАВНОГО ПРИМУСУ (АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Відповідальність є найбільш розгалуженою і нормативно врегульованою часткою системи методів адміністративного примусу. Проблеми цієї сфери приділяли увагу відомі вчені-адміністративісти: В.К. Колпачков стверджує, що "адміністративна відповідальність – це заходи адміністративного примусу, які містяться в адміністративно-правових

санкціях і застосовуються уповноваженими на те державними органами з додержанням встановленої процедури: а) до фізичних осіб за вчинення адміністративних правопорушень; б) до юридичних осіб за порушення адміністративно-правових установлень [1, с. 365]; Т.О. Коломєць наголошує на тому, що поняття "адміністративна відповідальність" не слід ототожнювати з поняттям "адміністративне стягнення", оскільки адміністративна відповідальність включає такі елементи, як державний осуд діяння і особи, яка його скоїла, і застосування до порушника заходів, визначених санкцією порушеної статті закону, тобто адміністративного стягнення [2, с. 77]; А.Т. Комзюк пише, що адміністративні стягнення – становлять третю, останню складову адміністративного примусу і відрізняються від двох інших заходів адміністративного примусу способом забезпечення правопорядку, відмінностями нормативної регламентації, метою, фактичними підставами, правовими наслідками та процедурними особливостями застосування [3, с. 224]; С.Т. Гончарук зазначає: "Адміністративна відповідальність як різновид правової відповідальності – це специфічна форма негативного реагування з боку держави в особі її компетентних органів на відповідну категорію протиправних проявів (передусім адміністративних проступків), згідно з якою особи, які скоїли ці правопорушення, повинні дати відповідь перед повноважними державними органами за свої неправомірні дії і понести за це адміністративні стягнення в установленому законом порядку" [4, с. 45] та інші. Аналіз поглядів науковців дає підстави дійти висновку, що заходам відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень можна дати таке визначення: це заходи адміністративного примусу, які містяться в адміністративно-правових санкціях і застосовуються уповноваженими на те суб'єктами, з додержанням встановленої процедури. Обов'язковою умовою вжиття таких заходів є здійснення адміністративного провадження і прийняття рішення щодо вжиття відповідного заходу адміністративного примусу в установлених законом порядку і формі. Аналіз адміністративного законодавства України показує, що воно містить санкції, якими передбачаються такі заходи: а) накладення адміністративних стягнень на фізичних осіб за вчинення адміністративних правопорушень; б) накладення дисциплінарних стягнень на фізичних осіб за вчинення адміністративних правопорушень (ст.15 КУпАП) "Відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень" визначає, що військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані, а також особи рядового і начальницького складів органів внутрішніх справ несуть відповідальність за

адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами); в) застосування до фізичних осіб за вчинення адміністративних правопорушень заходів впливу, які не визначаються законодавцем як адміністративні стягнення (ст. 24 КУпАП "Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх" визначає, що за вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу: 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; 2) застереження; 3) догана або сувора догана; 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання); г) накладення на юридичних осіб за порушення адміністративно-правових установлень стягнень, які не визначаються законодавцем як адміністративні стягнення; г) застосування до юридичних осіб за порушення адміністративно-правових установлень заходів адміністративного впливу, які не визначаються законодавцем як стягнення. Таким чином, за порушення адміністративно-правових установлень можуть, поперше, застосовуватись стягнення; по-друге, вживатись інші заходи впливу. Адміністративна відповідальність є ефективним засобом боротьби з правопорушеннями, дієвим інструментом зміцнення дисципліни і організованості в усіх сферах державного управління. Вона супроводжується засудженням протиправного поведінки від імені держави його повноважними органами та посадовими особами, державної негативною оцінкою дій правопорушника.

Література

1. Курс адміністративного права України: підручник / В.К. Колпаков, О.В.Кузьменко, І.Д. Пастух, Д.Сущенко.– К.: Юрінком Інтер, 2012.- 808с.
2. Адміністративне право України: Навчальний посібник / За заг. ред. Т.О. Коломєць, Г.Ю. Гулевської.– К.: Істина, 2007.– 216 с.
3. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: Монографія / За заг. ред. проф. О. М. Бандурки.– Харків: Видавництво Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. -336 с.
4. Адміністративна відповідальність за законодавством України (адміністративно-юрисдикційні повноваження органів внутрішніх справ) : навч. посіб. / С. Т. Гончарук.– К., 1995.– 43 с.